

RAPPORTAGE

**DE DIEPELING
DOORONTWIKKELING**

**GEMEENTE
HORST AAN DE MAAS**

**ARCHEOLOGISCH
BUREAUONDERZOEK**

OPDRACHTGEVER:

*TEUNESSEN ZAND EN GRINT B.V.
GEMEENTE GENNEP (L)*

Colofon

1Arch/Hazenberg Archeologie

**Titel: De Diepeling, doorontwikkeling, gemeente Horst aan de Maas,
archeologisch bureauonderzoek; Hazenberg AMZ Publicatie 2019 - 2**

Opdrachtgever: Teunesen zand en grint b.v., gemeente Gennepe (L)

Auteurs: [REDACTED]

Autorisatie: [REDACTED]

Versie: concept

Datum: maart 2019

© 2019 1Arch / Hazenberg Archeologie

**Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk,
fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van Hazenberg Archeologie.**

Contactgegevens 1Arch / Hazenberg Archeologie

Contactpersoon: [REDACTED]

Telefoon: [REDACTED]

E-mail: [REDACTED]

Postadres: Van Bemmelenstraat 33, 2313 RA Leiden

Contactgegevens opdrachtgever

Organisatie: Teunesen zand en grint b.v.

Contactpersoon: [REDACTED]

Telefoon: [REDACTED]

E-mail: [REDACTED]

PERIODEN

Paleolithicum tot 300000 C14 van 300000 tot 35000 C14 van 35000 tot 8800 v. Chr.	VROEG MIDDEN LAAT
Mesolithicum van 8800 tot 7100 v. Chr. van 7100 tot 6450 v. Chr. van 6450 tot 5300 v. Chr.	VROEG MIDDEN LAAT
Neolithicum van 5300 tot 4200 v. Chr. van 4200 tot 2850 v. Chr. van 2850 tot 2000 v. Chr.	VROEG MIDDEN LAAT
Bronstijd van 2000 tot 1800 v. Chr. van 1800 tot 1100 v. Chr. van 1100 tot 800 v. Chr.	VROEG MIDDEN LAAT
IJzertijd van 800 tot 500 v. Chr. van 500 tot 250 v. Chr. van 250 tot 19 v. Chr.	VROEG MIDDEN LAAT
Romeinse Tijd van 19 tot 70 n. Chr. van 70 tot 270 n. Chr. van 270 tot 450 n. Chr.	VROEG MIDDEN LAAT
Middeleeuwen van 450 tot 1050 n. Chr. van 1050 tot 1250 n. Chr. van 1250 tot 1500 n. Chr.	VROEG VOL LAAT
Nieuwe Tijd van 1500 n. Chr. tot heden	

Tabel 1: archeologische perioden

SAMENVATTING

In de gemeenten Venray en Horst aan de Maas ligt de groeve De Diepeling. Vanaf 1979 bezit Teunesen zand en grint b.v. hier een ontgrondingsvergunning. Teunesen zand en grint b.v. is voornemens de ontgrondingslocaties uit te breiden in de gemeente Horst aan de Maas. Hiervoor dient het bestemmingsplan te worden gewijzigd en dient op basis van de Ontgrondingenwet een ontgrondingsvergunning te worden aangevraagd bij de provincie Limburg.

Zowel de gemeente Horst aan de Maas als de provincie Limburg toetsen in de bestemmingsplan-procedure en de straks in te dienen ontgrondingsvergunning op de conditie 'archeologie'. Ten behoeve hiervan is door Teunesen zand en grint b.v. aan 1Arch/Hazenberg Archeologie gevraagd een archeologisch bureauonderzoek op te stellen voor de nieuw te ontgronden locaties. Dit bureauonderzoek voorziet daarin.

Ten tijde van het onderzoek is nog niet de exacte omvang van het plangebied bekend dat betrokken wordt bij de doorontwikkelingsplannen. De omvang van het plangebied van dit bureauonderzoek is om die reden ruim aangehouden. Dit om in het kader van de daadwerkelijke planuitwerking niet geconfronteerd te worden met gebieden die nadien alsnog onderworpen moeten worden aan een archeologisch bureauonderzoek. Nadere verfijning/detaillering van het plangebied vindt plaats zodra de plannen verder zijn uitgewerkt. De resultaten van dit bureauonderzoek zijn samengevat de volgende.

Het grootste deel van het plangebied kent een hoge archeologische verwachting voor nagenoeg alle archeologische perioden. Enkele delen hebben op de maatregelenkaart van Horst aan de Maas een middelhoge of een lage verwachting gekregen. Eén perceel is door middel van booronderzoek onderzocht en blijkt aanzienlijk te zijn verstoord door aspergeteel. In het plangebied bevindt zich ook een AMK-terrein. Veldwerk op dit terrein heeft nooit plaatsgevonden.

De gebieden met een hoge archeologische verwachting kunnen mogelijk ook (aanzienlijk) zijn verstoord: door verwijderd bos en/of begroeiing en/of door ploegwerkzaamheden. Onzeker is welke gevolgen dit heeft voor het behoud van eventuele archeologische resten vanwege wortelwerking van de bomen en toekomstige schade door het rooien van de bomen.

Om uiteindelijk met meer zekerheid de archeologische verwachting van het plangebied te kunnen vast stellen, adviseert Hazenberg Archeologie het bevoegd gezag de gronden met een hoge archeologische verwachting op de maatregelenkaart van Horst aan de Maas (incl. het AMK-terrein), tevens de gronden die in dit bureauonderzoek als de meest kansrijke gronden worden gezien, nader te laten onderzoeken door middel van inventariserend booronderzoek. Hiervan is uitgezonderd het perceel dat in 2002 door Syntheegra reeds werd onderzocht en als verstoord werd aangemerkt.

Dit booronderzoek dient de mate van verstoring in het gebied en de bodemopbouw en samenstelling vast te stellen. Op basis van de uitkomsten van dat inventariserende booronderzoek kan er een beter onderbouwde uitspraak worden gedaan over de aan- of afwezigheid van archeologische resten en sporen in het plangebied en op welke wijze (een) mogelijk aan te treffen vindplaats(en) bijdragen aan het realiseren van kenniswinst. Als ijkpunt hiervoor gelden de provinciale documenten 'De vroege prehistorie in Limburg' 3 en 'De Late prehistorie'.

Op onderstaande afbeelding (afb. 1a) is het nader te onderzoeken grondgebied groen aangegeven. Voor een grotere afbeelding, zie afb. 13 op pagina 23.

Afb. 1a : Groen ingekleurd, de nader te onderzoeken gebieden; bron achtergrond: Google Earth

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
INHOUDSOPGAVE	6
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	7
1. INLEIDING	8
1.1. Aanleiding	8
1.2. Onderzoeksdoel	8
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	8
1.4. Onderzoeksopzet	9
1.5. Huidig grondgebruik en verwachte bodemingrepen	10
2. BUREAUONDERZOEK	11
2.1. Methode	11
2.2. Resultaten	11
2.3. Gespecificeerde archeologische verwachting	22
3. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	22
3.1. Conclusie	22
3.2. Aanbevelingen	23
3.3. Beoordeling	24
BRONNEN	25
BIJLAGE 1 PALEOGRAFISCHE KAARTEN (OVERZICHT)	27

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Provincie	Limburg
Gemeente	Horst aan de Maas
Plaats	Castenray/Tienray
Toponiem	De Diepeling
Kaartblad	52 Oost
Coördinaten (X/Y) Centrum	X/Y: 202943/389913
Oppervlakte huidig plangebied	Ca. 48 ha.
Hoogte maaiveld	Ca. 18-21 m. + NAP
Grondwatertrap	Hoofdzakelijk VII
Bevoegd gezag	Gem. Horst aan de Maas en de Prov. Limburg
Contactpersoon bevoegd gezag	Nog onbekend
Huidig grondgebruik/bestemming	Agrarisch en groen
Historisch grondgebruik	Woeste grond, bos en akkerland
Geplande bestemming	Water/natuur
Datum onderzoeksaanmelding	<i>volgt na goedkeuring conceptrapport idem</i>

Afb. 1b: De nieuw te ontgronden locaties zijn met een rode ster aangegeven. Het plangebied ligt ca. 800 meter ten westen van Tienraay; bron: www.topotijdreis.nl.

INLEIDING

1.1. Aanleiding

In de gemeenten Venray en Horst aan de Maas ligt de groeve De Diepeling. Vanaf 1979 bezit Teunesen zand en grint b.v. hier een ontgrondingsvergunning. Teunesen zand en grint b.v. is voornemens de ontgrondingslocaties uit te breiden in de gemeente Horst aan de Maas. Hiervoor dient het bestemmingsplan te worden gewijzigd en dient op basis van de Ontgrondingenwet een ontgrondingsvergunning te worden aangevraagd bij de provincie.

Zowel de gemeente Horst aan de Maas als de provincie Limburg toetsen in de bestemmingsplanprocedure en de straks in te dienen ontgrondingsvergunning op de conditie 'archeologie'. Ten behoeve hiervan is door Teunesen zand en grint b.v. aan 1Arch/Hazenberg Archeologie gevraagd een archeologisch bureauonderzoek op te stellen voor de nieuw te ontgronden locaties. Dit bureauonderzoek voorziet daarin.

Ten tijde van het onderzoek is nog niet de exacte omvang van het plangebied bekend dat betrokken wordt bij de doorontwikkelingsplannen. De omvang van het plangebied van dit bureauonderzoek is om die reden ruim aangehouden. Dit om in het kader van de daadwerkelijke planuitwerking niet geconfronteerd te worden met gebieden die nadien alsnog onderworpen moeten worden aan een archeologisch bureauonderzoek. Nadere verfijning/detaillering van het plangebied vindt plaats zodra de plannen verder zijn uitgewerkt

1.2. Onderzoekdoel

De eerste stap in het AMZ-proces betreft het opstellen van een archeologisch bureauonderzoek. Dat heeft als doel een gespecificeerde verwachting te geven voor mogelijke aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied. Deze gespecificeerde verwachting is gebaseerd op de beschikbare kennis over archeologische vindplaatsen binnen en rondom het plangebied, de bodemopbouw en paleo-landschappelijke ontwikkeling, alsmede de bekende bewoningsgeschiedenis ter plaatse. Vervolgens wordt aan de hand van het planvoornemen vastgesteld welke risico's er zijn op versterking of vernietiging van het archeologisch bodemarchief binnen het plangebied. Ten slotte wordt een aanbeveling gegeven over het vervolg. De conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek zullen worden beoordeeld door het bevoegd gezag dat vervolgens een besluit neemt over eventueel vervolgonderzoek.

Doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende en/of te verwachten archeologische waarden. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen en omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden, en aardwetenschappelijke gegevens.

Het resultaat van het bureauonderzoek is een gespecificeerde archeologische verwachting voor het gebied, waarin uitgesproken wordt of archeologische waarden in het gebied verwacht worden, waar deze zich bevinden en welke waarden het betreft. Tevens worden de mogelijke gevolgen van de voorgenomen bodem verstorende werkzaamheden geïnventariseerd. Op basis van deze gespecificeerde archeologische verwachting stelt Hazenberg Archeologie een aanbeveling op.

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

Globaal gezien ligt de uitbreidingslocatie ten zuidoosten van Venray en ten noordoosten van Horst aan de Maas. Meer specifiek ligt de locatie ca. 800 meter ten westen van Tienray. Zie afbeelding 1b (pag. 6).

Het noorden van de te ontgronden locatie grenst aan de Heesweg en loopt in oostelijke richting door naar Over de Beek. De oostzijde loopt vanaf Over de Beek naar het zuiden toe richting de spoorlijn Venlo-Nijmegen. Het zuidelijke deel van het plangebied loopt deels parallel aan de

Molenbeek en loopt dan richting het water c.q. de verwerkingsinstallatie. Het westelijk deel sluit nagenoeg geheel aan op de reeds ontgronde gronden van de Diepeling. Zie afbeelding 2.

De planlocatie is in de huidige situatie grotendeels in agrarisch gebruik (grasland/akkerland) en bestaat verder voor een klein deel uit bos/lage begroeiing. Tussen het noordelijke deel en de twee meer zuidelijke delen van het plangebied loopt de spoorlijn Venlo-Nijmegen (zie ook afb. 1b)

Voor het opstellen van een gespecificeerde verwachting voor het plangebied is niet alleen gekeken naar het plangebied, maar ook naar de omgeving. Voor het onderzoeksgebied is als begrenzing een straal van ruim 500 m rondom het plangebied gekozen. Deze straal is dusdanig gekozen dat alle relevante onderzoeksmeldingen en waarnemingen aan bod komen.

Afb. 2: Afbeelding van de drie straks te ontgronden locaties (raad omlijnd) rondom de Diepeling; bron: Google Earth, datum beeldmateriaal 2016.

1.4. Onderzoeksoepzet

Het bureauonderzoek bestaat uit het inventariseren van bestaande relevante archeologische en aardkundige informatie binnen het plangebied. Het bureauonderzoek is opgezet conform de richtlijnen in het protocol bureauonderzoek (protocolnummer 4002) van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 4.0.

Het bureauonderzoek beoogt de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

1. Zijn er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bekende archeologische resten bekend? Zo ja, is bekend wat de aard, omvang, ligging en datering van deze resten zijn?
2. Worden binnen de grenzen van het plangebied archeologische resten verwacht? Zo ja, wat is de omvang, ligging, aard en datering van deze verwachte resten?
3. In hoeverre hebben (sub)recente ingrepen binnen het plangebied eventueel aanwezige archeologische waarden aangetast?
4. Is vervolgonderzoek noodzakelijk om de eventueel aanwezige resten op te sporen of om de waarde ervan te bepalen?

5. Welke archeologische waarden bevinden zich in de directe omgeving, doch buiten de grenzen van het onderzoeksgebied, in een straal van ca. 500 m?

Het rapport besluit met een gespecificeerde archeologische verwachting en een daaruit voortvloeiend selectieadvies. Dit advies wordt voorgelegd aan het bevoegd gezag. Dat neemt het uiteindelijke besluit of en zo ja welke vervolgstappen de vergunningaanvrager moet nemen met betrekking tot de archeologische monumentenzorg.

1.5. Huidig grondgebruik en verwachte bodemingrepen

Het plangebied heeft een omvang van ca. 48 hectare en bestaat voor een grootste deel uit akkers en voor een klein deel uit bomen c.q. lage begroeiing. De maaiveldhoogte ligt tussen de ca. 18 en 21 m. + NAP. Een groot deel van het plangebied zal worden ontgraven ten behoeve van zandwinning. Het beoogde doel na zandwinning is het creëren van een natuurgebied.

2. BUREAUONDERZOEK

2.1. Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de KNA, versie 4.0. De werkzaamheden bestonden uit het verzamelen en interpreteren van aardwetenschappelijke informatie (uit geologische, geo-morfologische en bodemkundige kaarten en bronnen), archeologische informatie, en het bestuderen van historische en historisch-geografische bronnen (historische en topografische kaarten). Daarnaast is aanvullend relevante informatie verzameld over de plannen en het plangebied.

Onder andere de volgende bronnen zijn geraadpleegd:

- Archeologische Monumentenkaart AMK (via ARCHIS)
- landelijke archeologische database ARCHIS
- historische kaarten
- gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart
- het (ontwerp) bestemmingsplan
- bodemkaart 1:50.000 (via bodemdata.nl / ARCHIS of elders)
- geomorfologische kaart 1:50.000 (via ARCHIS of elders)
- eventuele luchtfoto's onderzoeksgebied (Google Earth)
- topografische kaart 1:25.000 (Topografische Dienst, Emmen)
- relevante publicaties en literatuur
- aanvullende informatie van de opdrachtgever

2.2. Resultaten

Geologie, geomorfologie, landschapontwikkeling en bodem

De planlocatie ligt in de Venloslenk (landschapszone: de Peelhorst, archeo-regio: Brabants zandgebied) in het Zuid-Nederlandse zandgebied waartoe grote delen van Noord-Brabant en Limburg behoren¹.

Op het hoogtepunt van de laatste ijstijd, het Weichseliën (114.000-9.700 v. Chr.) had de Maas een zeer breed rivierdal en een vlechtend riviervlooi. De Maas stroomde toen door veel verschillende kleine riviergeulen die zich regelmatig verplaatsten. In het hele toenmalige dal is grof zand en grind afgezet. Het Maasterras waar het plangebied toen deel van uitmaakte is ontstaan tussen 38.000 en 18.000 v. Chr. De afzettingen van dit maasterras worden tot de Formatie van Beegden gerekend.

Tijdens een groot deel van het Weichseliën heerste in Nederland een poolklimaat. Door het ontbreken van begroeiing had de wind vrij spel en kon vanuit het Noordzeebekken dekzand worden afgezet. Dit dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden (Formatie van Boxtel)².

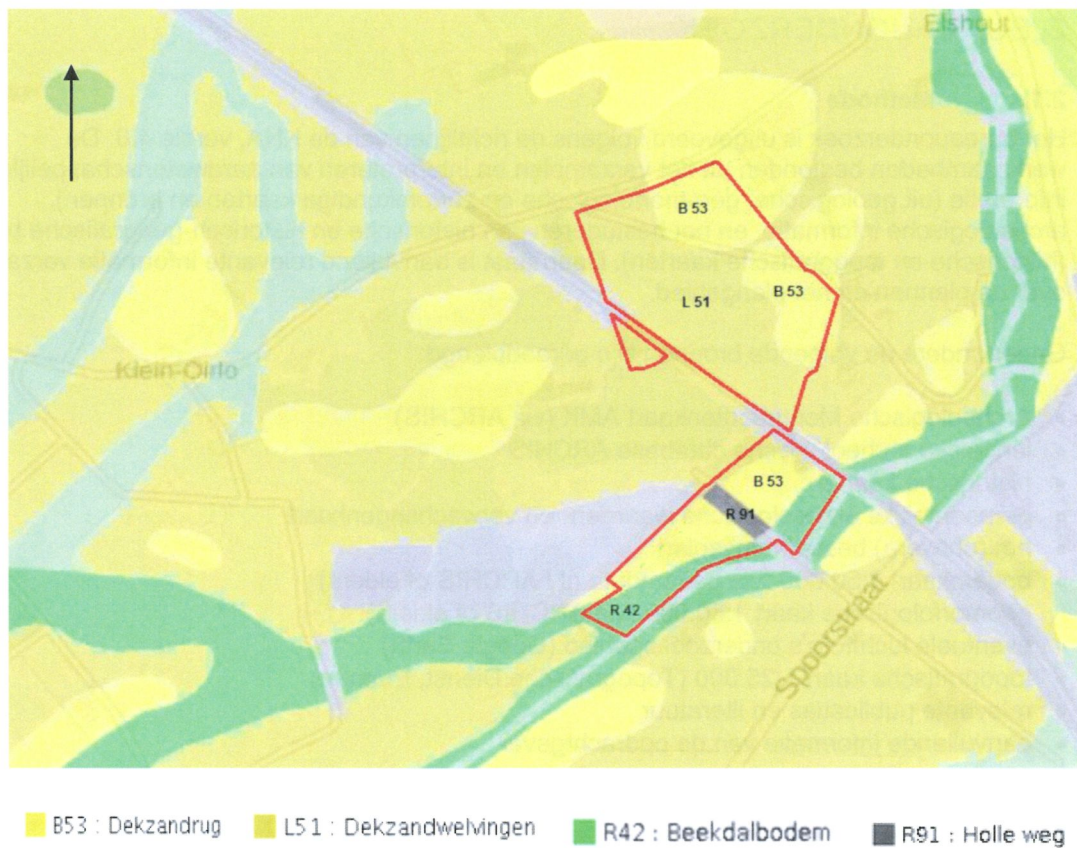
Na 18.000 v. Chr. zijn in het westen van het Maasdal grote hoeveelheden dekzand afgezet door een overwegend noordwestelijke windstroming. Op het Brabantse plateau heersten toen zeer koude en droge omstandigheden en er was sprake van zeer weinig vegetatie. Het zand dat in het Maasdal door de wind is afgezet is dus grotendeels afkomstig van het Brabantse plateau. Op de geomorfologische kaart van Nederland is te zien dat het plangebied in belangrijke mate bestaat uit dekzandwelingen (**code: L51**) en enkele noordwest/ zuidoost lopende (kleine) dekzandruggen (**code: B 53**), die al dan niet bedekt zijn met een oud bouwlanddek.

Na ca. 12.900 v. Chr. warmde het klimaat aanzienlijk op en kreeg de Maas een meanderend riviervlooi. De Maas concentreerde zich op één riviergeul en sneed zich in in het Laagterras. Het maasterras uit deze periode ligt daardoor lager dan het Laagterras. In deze periode ontstonden ten westen van het Maasdal beekdalen. Ten oosten en in het zuiden van het plangebied ligt het dal van de Groote Molenbeek dat uit deze periode dateert (zie afbeelding 3, **code R 42**)³.

¹ Berendsen, 2000, Archis 3

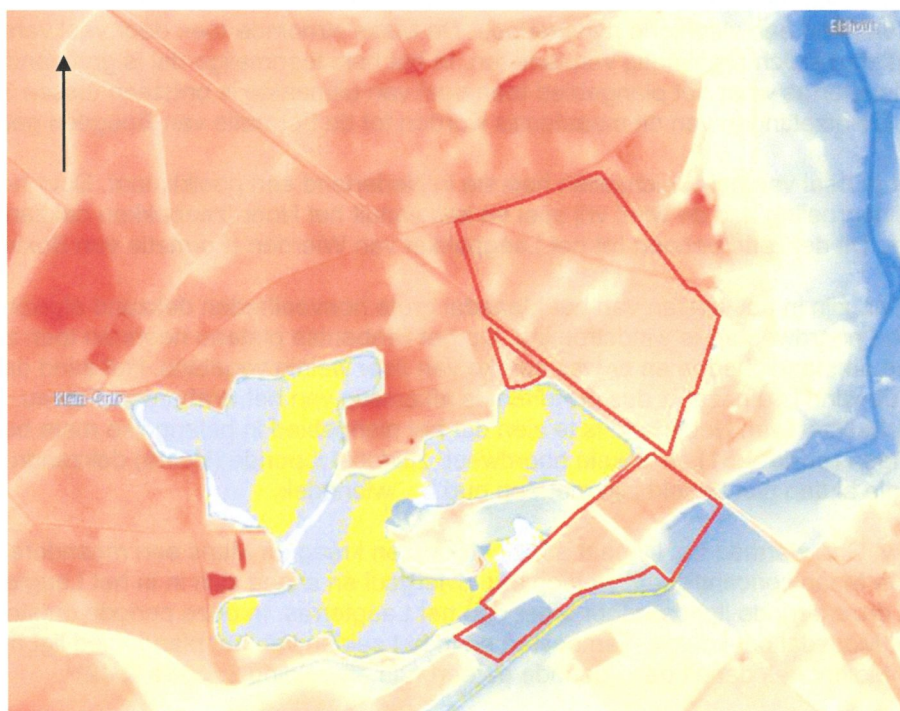
² De Mulder et al. 2003

³ Uit: Exaltus, Orbons, 2014

Afb. 3: De planlocatie op de geomorfologische kaart van het gebied; Bron: geomorfologische kaart Archis 3, schaal: 1: 50.000.

Op de uitsnede uit het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; afbeelding 4) zijn zowel het beekdal (laaggelegen, kleur blauw) als de dekzandruggen (rood, hoger gelegen) in het plangebied herkenbaar.

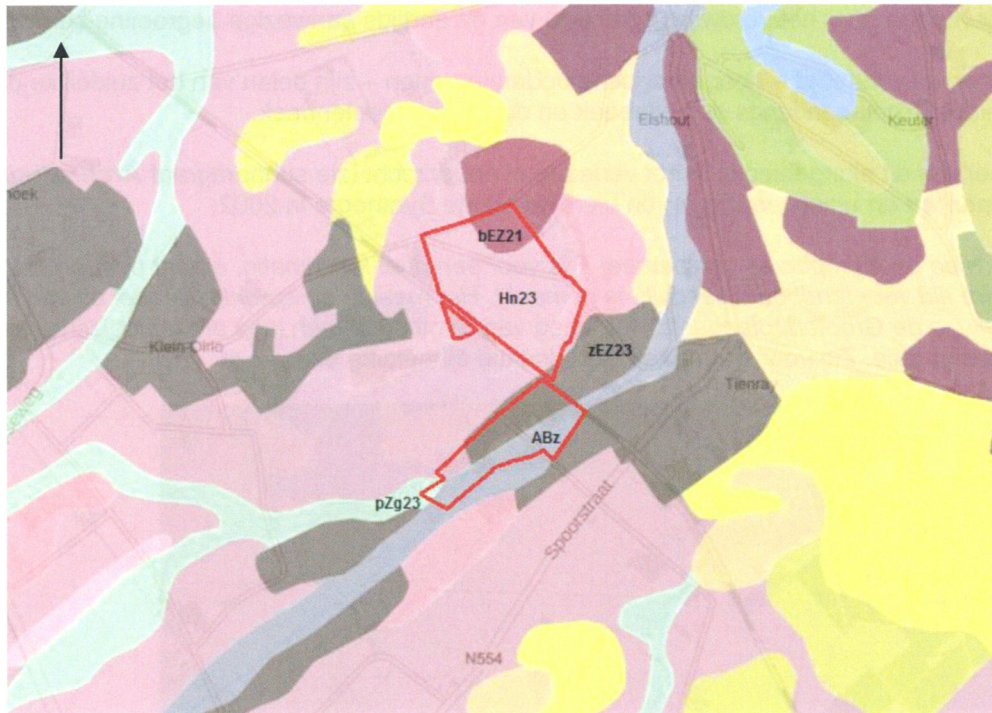

Afb. 4: Uitsnede uit Actueel Hoogtebestand Nederland; de nieuwe planlocaties zijn rood omlind weergegeven; bron: www.ahnarcgisonline.nl

Tevens valt goed waar te nemen dat het zuidoostelijk deel van het plangebied, langs de Grootte Molenbeek (kleur blauw), aanmerkelijk lager ligt dan bijvoorbeeld de gronden ten noorden van de spoorlijn Venlo-Nijmegen.

Op de drogere delen van het dekzandlandschap zijn veelal veldpodzolgronden ontstaan. Deze worden gekenmerkt door een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). De B-horizont gaat veelal via een overgangslaag (de BC-horizont) over in het niet door bodemvorming beïnvloede zand (de C-horizont).

Dergelijke gronden worden door de bodemkaart in het noordelijk deel van het plangebied aangegeven (afbeelding 5; legenda-eenheid **Hn23**).

Afb. 5: Uitsnede uit de bodemkaart van Nederland, (schaal: 1 op 15.000) bron; RCE, ARCHIS 3.

Tevens geeft de bodemkaart op het noordelijke deel van het plangebied ook de aanwezigheid aan van hoge bruine enkeerdgronden die zijn gevormd in leemarm en zwak lemig fijn zand (legenda-eenheid **bEZ21**, zie afbeelding 5). Bruine enkeerdgronden worden gekenmerkt door een tenminste 50 cm dikke donkerbruine humeuze bovengrond die in de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd (tot ± 1900), ontstaan kan zijn ten gevolge van langdurige bemesting met potstalmest of door intensieve ontginningsactiviteiten. Veelal gaat dit akkerdek geleidelijk aan over in het niet met humus verrijkte zand. Doordat enkeerdgronden vaak zijn gevormd in gebieden waar oorspronkelijk podzolgronden zijn ontstaan, kunnen resten hiervan onder het akkerdek aanwezig zijn. De grondwatertrap VII, geeft aan dat het uitstekend ontwaterde bodems betreft.

Het plangebied in de buurt van de Grootte Molenbeek geeft de aanwezigheid aan van hoge zwarte enkeerdgronden die zijn gevormd in lemig fijn zand (legenda-eenheid **zEZ23**, zie afbeelding 5) Langs de Grootte Molenbeek kunnen zandige beekdalgronden (legenda-eenheid **ABz**, zie afbeelding 5) worden aangetroffen en in het meest zuidelijke puntje van dit deel langs de Grootte Molenbeek kunnen ook nog beekerdgronden gevormd in lemig fijn zand worden aangetroffen (legenda-eenheid **pZg23**, zie afbeelding 5)

Bestuderen wij de ontwikkeling van het plangebied op de paleogeografische kaarten⁴ van 9.000 v. Chr. tot ca. 500 v. Chr. (zie bijlage 1) dan valt op dat de locatie in al deze tijdsperiodes in een open laaggelegen zandgebied heeft gelegen. Het noordelijke deel lag niet dichtbij een grote waterbron,

⁴ Vos, P.H et al 2011

terwijl dat wel voor het zuidelijke deel van het plangebied geldt. Aan de andere kant lag het noordelijke deel van het plangebied wel weer hoger dan het zuidelijke deel wat het noordelijke deel weer aantrekkelijker maakte om zich te vestigen. Het ligt voor de hand de gehele planlocatie een middelhoge verwachting mee te geven voor het aantreffen van vondsten en sporen uit de Steentijdperioden (Paleolithicum t/m Neolithicum). Tenslotte: Dinoloket⁵ meldt geen boringen in het plangebied.

Conservering/verstoringen

Het plangebied ten noorden van de spoorlijn Venlo-Nijmegen lijkt intact, zonder herkenbaar grote verstoringen. Wel kan de bodem – gezien het agrarisch gebruik – door ploegwerkzaamheden (aan de top) zijn verstoord. Verstoring van het oorspronkelijke bodemprofiel kan ook hebben plaatsgevonden door het verdwijnen (rooien) van de eertijds aanwezige begroeiing/bebossing.

In ieder geval verstoord – door agrarische bodemingrepen – zijn delen van het zuidelijke deel van de planlocatie gelegen langs de Lollebeek en de Grootte Moolenbeek.

Een deel van dit plangebied is in het verleden al onderzocht (zie subparagraaf **Archeologische monumenten en waarnemingen**) en hierover stelde Synthebra in 2002:

..... de bodemopbouw van perceel E is voor een deel kunstmatig, omdat het perceel in recentere tijd voor landbouw geschikt is gemaakt. Het maakte oorspronkelijk deel uit van het beekdal van de Grootte Molenbeek. Het kreeg van Synthebra⁶ een lage archeologische verwachting mee. Zie voor wat betreft deze locatie afbeelding 6.

Afb. 6: Geel omlijnd is de contour van het plangebied dat in 2002 werd onderzocht door Synthebra d.m.v. booronderzoek. De bodemopbouw van een deel van dit perceel is kunstmatig vanwege agrarische activiteiten; bron ondergrond Google Earth, datum beelden: 2016.

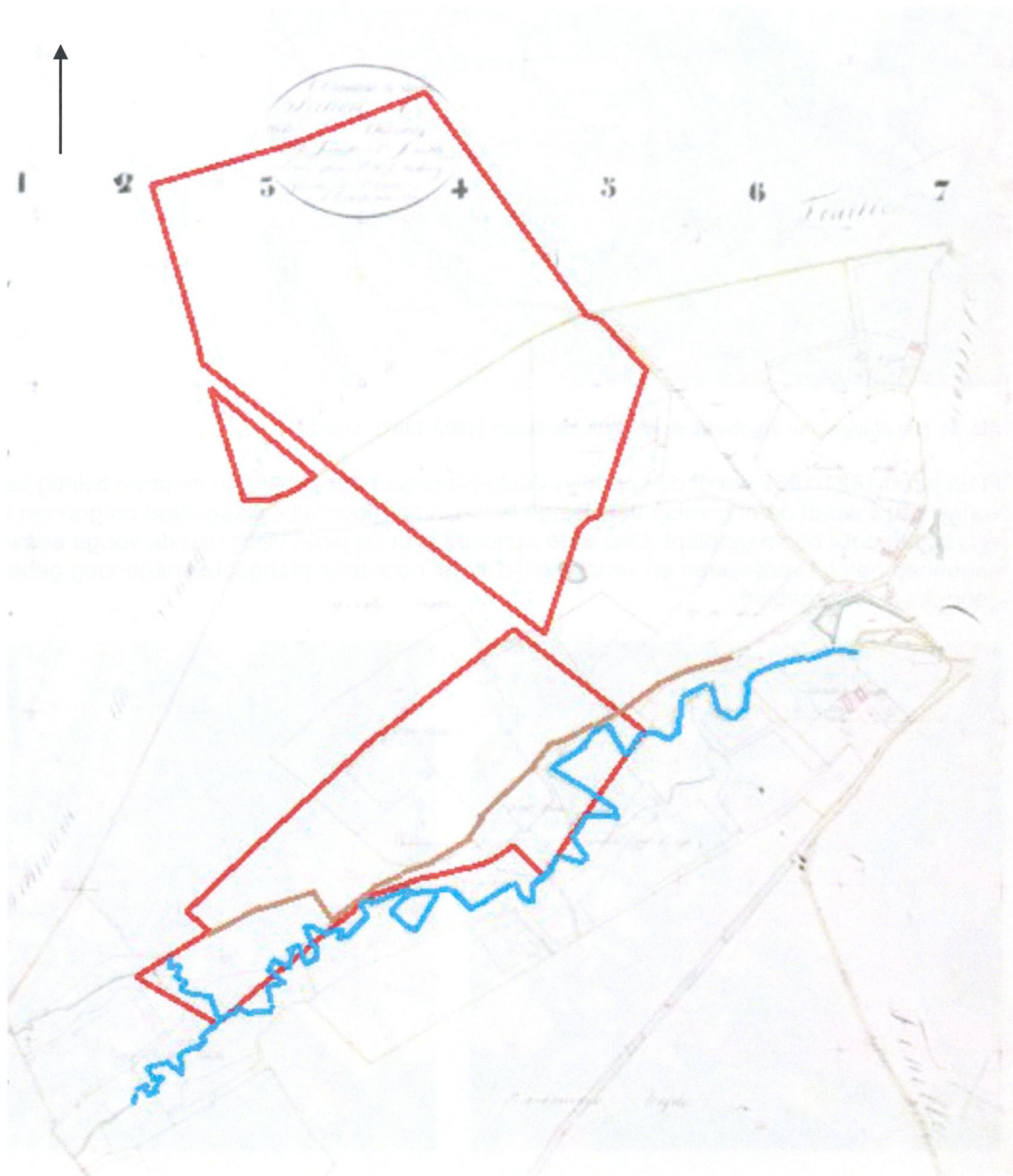
⁵ www.dinoloket.nl

⁶ Synthebra, 2002

Historische ontwikkeling, kaartmateriaal en bouwhistorische informatie

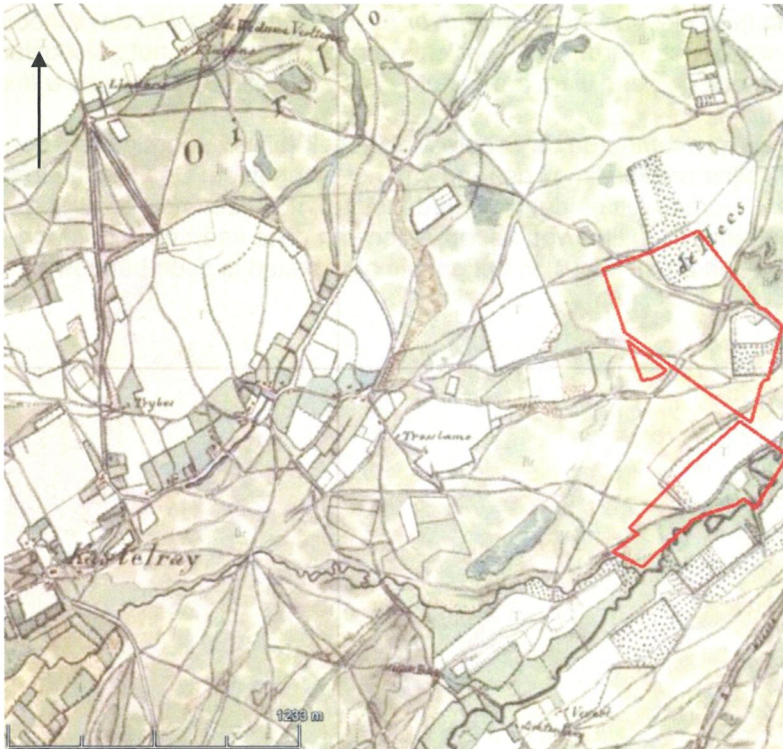
Op basis van de Kadastrale kaart uit **1811-1832** (zie afbeelding 7) valt het volgende waar te nemen. Het noordelijke deel – het deel boven de spoorlijn Venlo-Nijmegen – lijkt aan het begin van de 19de eeuw deels in gebruik als akkerland maar is grotendeels nog onontgonnen heidegebied. Het westelijk deel hiervan heet niet voor niets *'meerloder heyde'*. In het oosten van dit noordelijke plangebied lag – net binnen of net daarbuiten – wellicht nog een poel (?). In het zuidoosten van dit noordelijke plangebied lag ook nog een weg, aangeduid als *de 'chemin de castenray a thienraay'*.

In het begin van de 19de eeuw meanderde de Grootte Molenbeek (blauw aangegeven) nog naar hartenlust in het beekdal, bijna precies langs de rand van het plangebied. De Grootte Molenbeek is inmiddels *'rechtgetrokken'*. Verder valt op dat de Paardenstraat, nu alleen nog aanwezig ten noordoosten van het plangebied, ten tijde van het opstellen van deze kaart gewoon doorliep in het plangebied (bruin aangegeven op de kaart). In het gehele plangebied is geen bebouwing weergegeven.

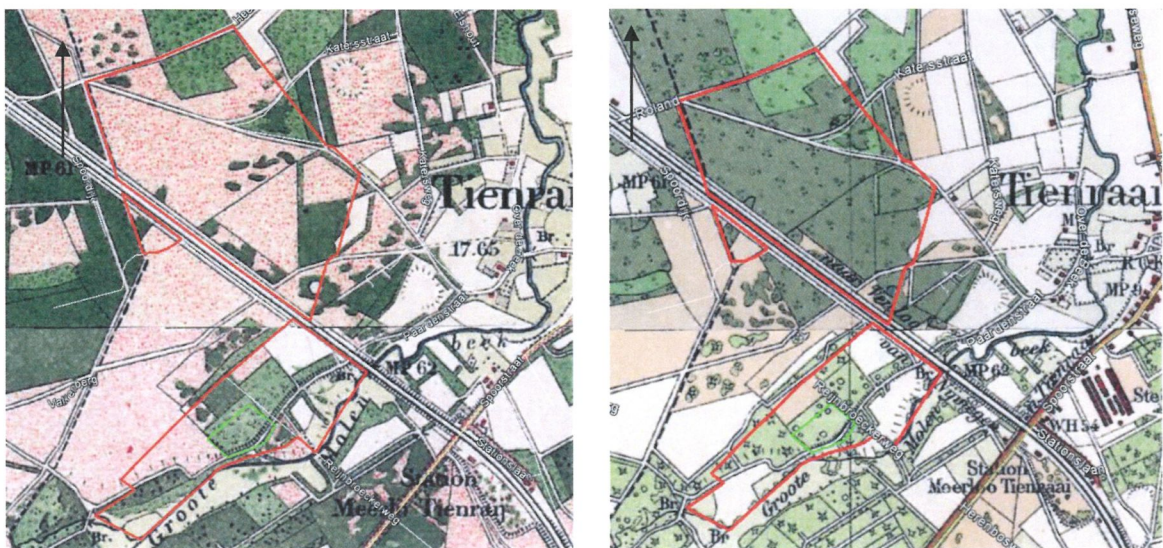
Afb. 7: Het plangebied (rood omlijnd), de Paardenstraat (bruin) en de Grootte Molenbeek weergegeven op een uitsnede van de Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Bakel en Milheeze, Noord Brabant, sectie P, blad 01 (MIN10010P01); Bron: Beeldbank, RCE.

Op afbeelding 8 is het plangebied weergegeven op de Tranchotkaart (1802-1807). Het noordelijk deel van het plangebied ligt deels in het akkergebied De Hees. De rest van dit noordelijke deel van het plangebied bestaat uit woeste gronden. Goed waar te nemen in het zuidelijke deel van het plangebied is de loop van de Grootte Molenbeek en een klein stukje van de Lollebeek.

Afb. 8: Het plangebied afgebeeld op de Tranchotkaart (1802-1807); bron:

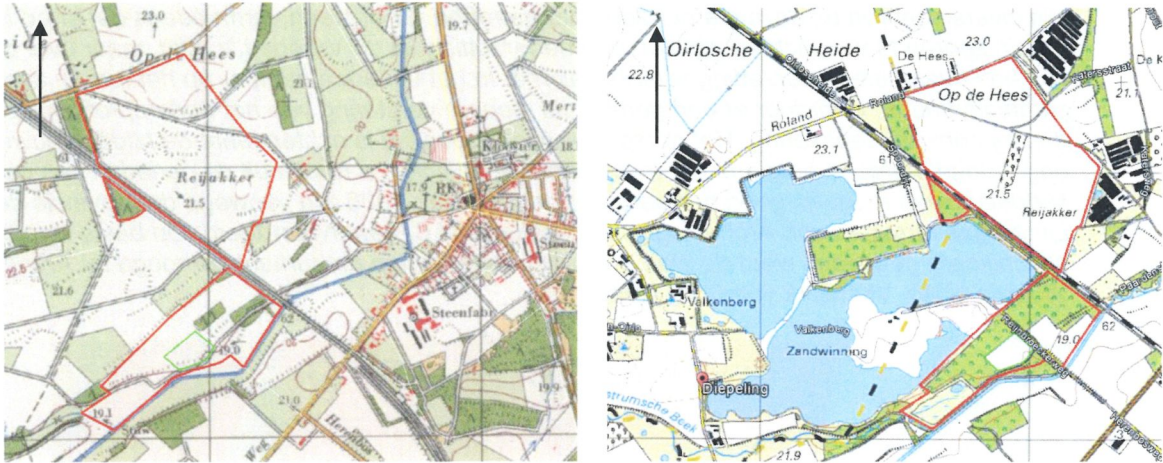
In de jaren 1881/1882 wordt de spoorlijn Venlo-Nijmegen aangelegd. In de jaren twintig van de vorige eeuw wordt de nog volop aanwezige heide in het noordelijk plangebied ontgonnen en vervangen door boomaanplant. Diezelfde aanplant is in de jaren vijftig van de vorige eeuw nagenoeg geheel verdwenen en vanaf die tijd is het noordelijk plangebied nagenoeg geheel in gebruik als akkergebied.

Afb. 9: De kadastrale situatie van het plangebied (rood omlijnd) in 1885 (links) en 1935; bron: www.topotijdreis.nl

Aan het eind van de 19de eeuw bestond het zuidelijk plangebied uit heide- en bosgronden. De heide is in de loop van de vorige eeuw ontgonnen en soms vervangen door akkerland dan weer

door bos. Dit gebied laat een bijna continue wisseling zien van gebruik en aanplant van groen. Zo goed als geen enkel deel van dit gebied heeft in de afgelopen 100 jaar een zelfde functie en beplanting gekend. De huidige bebossing in dit plangebied stamt voor een klein deel uit de jaren vijftig maar grotendeels uit de jaren tachtig van de vorige eeuw. De Grote Molenbeek is vooral aan het eind van de 19de- eeuw en in de jaren dertig van de vorige eeuw nagenoeg geheel verlegd (c.q. 'rechtgetrokken'). In de loop van de jaren is ook de Paardenstraat uit dit gebied verdwenen.

Afb. 10: De kadastrale situatie van het plangebied (rood omlijnd) in 1975 (links) en 2015; bron: www.topotijdreis.nl

Concluderend:

Het noordelijk plangebied bestond tot in de jaren dertig van de vorige eeuw hoofdzakelijk nog uit niet-ontgonnen heidegebied. Daarna is het gebied in cultuur gebracht, is bos en begroeiing verdwenen en wordt het vanaf de jaren vijftig van de vorige eeuw nagenoeg geheel gebruikt als akkerland. Het plangebied kent wel een stuk oud akkerland.

Het zuidelijk plangebied wordt gekenmerkt door een in de loop der jaren rechtgetrokken Grote Molenbeek – nu net buiten het plangebied – en afwisselde functies/vegetaties: bos, akker en grasland alsmede in het begin heide. Opvallend aan dit plangebied is een aanzienlijke wisseling van gebruik en beplanting. De verwachting is dat er geen historische bebouwing aanwezig zal zijn; dit geldt voor het gehele plangebied.

Archeologische monumenten en waarnemingen⁷

Het plangebied kent op de archeologische maatregelenkaart van de gemeente Horst a/d Maas (zie afb. 11) alle archeologische verwachtingen die er zijn: *laag*, *middelhoog* en *hoog*. Zie afbeelding 11. Bovendien ligt in het zuidelijk plangebied een AMK-terrein⁸, te weten AMK-terrein nr. 8275, zijnde een terrein van archeologische waarde. Zie afbeelding 11, de donkeroranje weergegeven locatie.

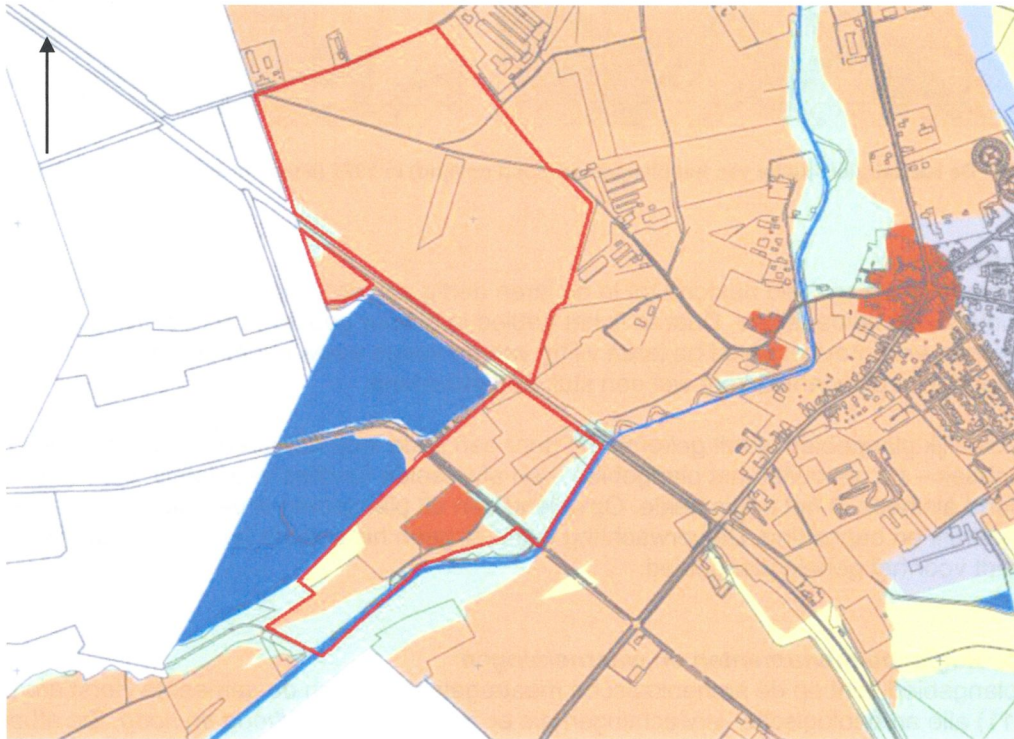
Het grootste deel van het plangebied heeft een hoge archeologische verwachting (kleur: licht-oranje) Die verwachting is o.a. gebaseerd op de in het plangebied aanwezige podzol- en enkeerdgronden. Daarbij kent het noordelijke plangebied een (iets) hogere ligging in het landschap, wat zou kunnen betekenen dat het aantrekkelijk was voor bewoning. De gronden in en langs het beekdal hebben een lage archeologische verwachting gekregen (kleur: lichtgroen). Een heel klein deel van het zuidelijk plangebied heeft een middelhoge archeologische verwachting meegekregen (kleur: lichtgeel).

⁷ Informatie afkomstig uit ARCHIS III, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

⁸ De Archeologische Monumenten Kaart (AMK) is een gedigitaliseerd bestand van alle bekende behoudenswaardige archeologische terreinen in Nederland. De kaart is bedoeld als een instrument voor de ruimtelijke ordening, ten behoeve van het beheer en de bescherming van archeologische informatie die in de bodem bewaard is gebleven.

Binnen het plangebied bevindt zich één terrein met een vastgestelde archeologische waarde te weten AMK-terrein nr. 8275 (kleur: donkeroranje, zie afbeelding 11 hieronder). Hierover is het volgende te lezen in Archis 3⁹:

Terrein met sporen van bewoning uit de IJzertijd. Ter plaatse zijn aan het oppervlak scherven aardewerk uit de IJzertijd en fragmenten bewerkt vuursteen uit het Neolithicum aangetroffen. Ook is een fragment Mesolithisch bewerkt Wommersom kwartsiet aangetroffen. In de nabije omgeving zijn diverse sporen uit dezelfde perioden aangetroffen. Er bestaan vermoedens dat er op het terrein sporen te verwachten zijn van een nederzetting uit de Vroege IJzertijd, maar over de ligging van een eventuele nederzetting is niets bekend. In het verleden heeft er op het terrein aspergeteelt plaatsgevonden, waardoor er een gemiddeld diepere verstoring van het bodemprofiel plaatsvindt dan bij normale beakkering. Het oorspronkelijke oppervlak is echter vanaf de Middeleeuwen opgehoogd, hetgeen betekent dat eventuele archeologische resten uit de perioden van vóór de Middeleeuwen mogelijk goed bewaard zijn gebleven. In 2006 zijn vanwege de provincie de Limburgse terreinen van Archeologische Betekenis (AB) geherwaardeerd. Op basis van de beschikbare gegevens werd de status van het onderhavige monument verhoogd tot Archeologisch Waarde (AW). Veldwerk vond niet plaats.

Afb. 11: Uitsnede uit de gemeentelijke Maatregelenkaart van de gemeente Horst ad Maas: bron: Vestigia.

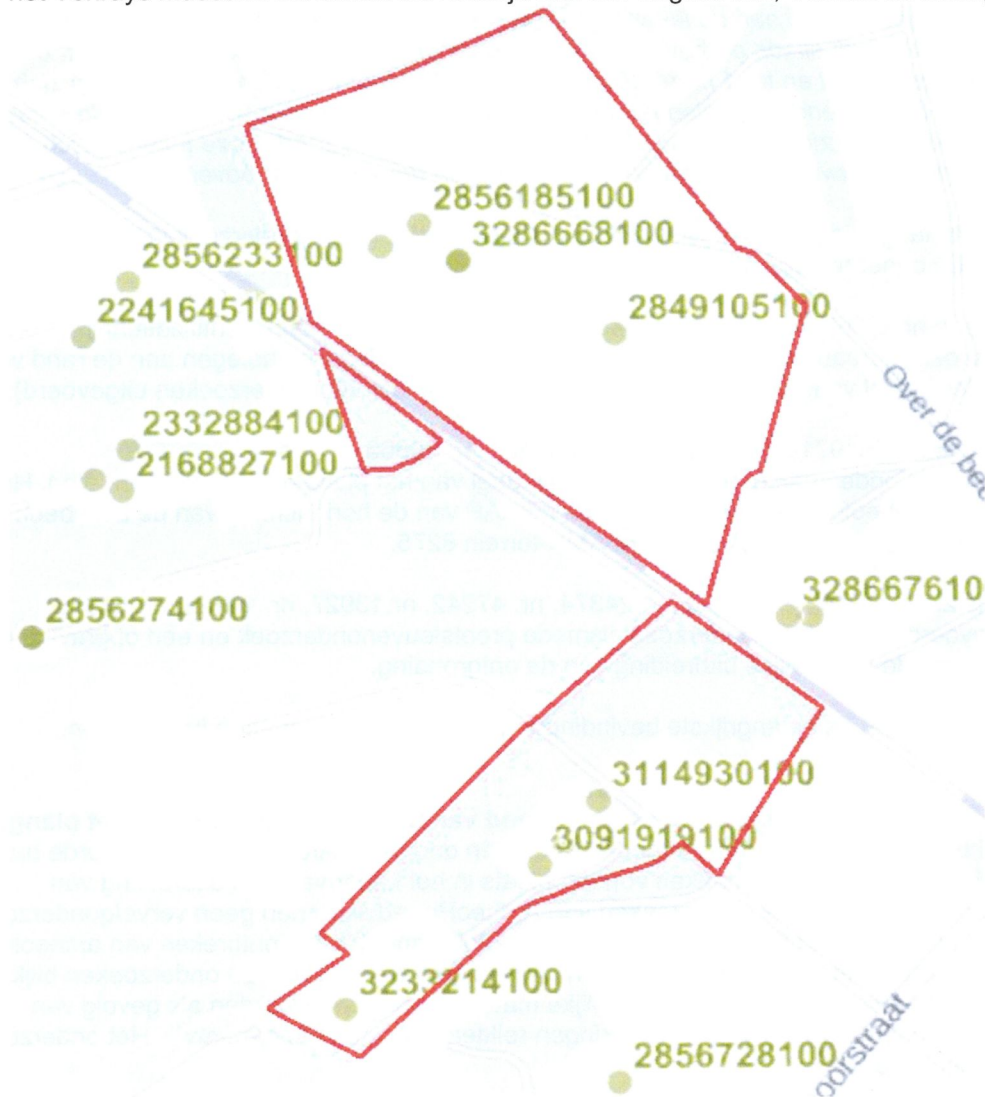
Gezien de omschrijving is zowel de ligging (locatie), de (exacte) ouderdom als de kwaliteit van de vindplaats onzeker. Gezien het feit dat het terrein niet is onderzocht middels veldwerk en gegeven de gebruiksfunctie van het terrein (als aspergeveld) kan het ook zo zijn dat de vindplaats geheel of ten dele is verstoord/vernietigd. Nader onderzoek is hier vereist.

Naast de hierboven genoemde aangetroffen vondsten meldt Archis 3 nog een vijftal andere vondstmeldingen en/of waarnemingen (zie afbeelding 12). In het noordelijke deel van het plangebied betreft dat melding nr. 2849105100 afkomstig uit literatuur waarin melding wordt gemaakt van een onverharde Romeinse weg en/of resten van een begraving uit de periode Bronstijd-Romeinse Tijd. Melding nr. 3286668100 betreft een veldkartering uit 1958. Daarin staat het volgende:

.....'Op de Hees" (akker J. Jenniskens); Het terrein draagt een vrij dunne humushoudende laag die tot op de gele natuurgrond reikt. Hier en daar onder deze laag gemengde grond, waarin

⁹ AMK, waarnemingen en vondstmeldingen geraadpleegd via ARCHIS.

aardewerkscherven. Op het veld werden ook nog vuistgrote keien aangetroffen. De overige twee meldingen betreffen gevonden handgevormd aardewerk uit de periode Bronstijd-IJzertijd en handgevormd aardewerk uit de Bronstijd dat nu (of destijds) deel uit maakte van de collectie van het Venrays museum. Dit betreft een doosje met urn-fragmenten, 1 x met versiering.

Afb. 12: Uitsnede uit Archis 3 met daarop vermeld alle archeologische vondstlocaties; bron: Archis 3, RCE.

Waarneming nr. 3233214100, in het zuidelijke deel van het plangebied betreft een aangetroffen oppervlaktevondst, zijnde een wandfragment van handgevormd aardewerk te dateren in de Midden- en Late IJzertijd.

In het plangebied heeft alleen archeologische vooronderzoek plaatsgevonden in het zuidelijke deel (het deel langs de Groote Molenbeek).

- Archis 2 nr.: 13928.
In 2002 – met een later rapport in 2009 – onderzocht SyntheGra¹⁰ d.m.v. een booronderzoek het zuidelijke deel van het zuidelijk plangebied. (zie voor wat betreft de locatie afbeelding 6, het geel omliggende grondgebied); hierover concludeerde SyntheGra:.....

‘Op basis van historisch onderzoek, de boringen, de stratigrafie en het ontbreken van vondstmateriaal (in situ), geldt voor de onderzochte deellocaties D, E en F in ontgrondingsgebied "De Diepeling" een lage archeologische verwachting. Het noordoostelijke

¹⁰ Van der Kuijl, E.E.A et al, 2002

deel van perceel D (dat is het perceel in ons zuidelijke plangebied/JB) is bovendien tot op een diepte van 1 meter min maaiveld zwaar verstoord. Mondeling overleg met de gebruiker, een aspergeteler, heeft uitgewezen dat het terrein tot 1 meter min maaiveld met een diepwoeler is losgemaakt ten behoeve van de aspergeteel. De velden zijn gemiddeld circa 10 jaar in gebruik, gerelateerd aan de levenscyclus van de aspergeplant. Van de ruim 1 meter lange wortelstok wordt alleen de bovenste 20 cm geconsumeerd. Na circa 10 jaar wordt een nieuw terrein opgezocht en tot 1 meter diepte losgemaakt, waarna het proces van telen zich herhaalt. Op aan D grenzende percelen ten oosten van de onderzoekslocatie zijn meerdere voormalige aspergebedden zichtbaar als langgerekte banen van geel zand. Deze tekenen zich scherp af in de donkere bouwvoor, doordat het dieper gelegen dekzand naar boven is geploegd'.

Buiten het plangebied valt het uitgevoerde archeologische (voor-)onderzoek in een paar categorieën onder te verdelen:

1. Archis 2: nr.31607, nr. 34775, nr. 64599 en nr. 4624074100 (zaakidentificatienr.)
Uitgevoerd bureau- en booronderzoek op enkele kleine locaties gelegen aan de rand van het noordelijk deel van het plangebied (in totaal zijn hier vier vooronderzoeken uitgevoerd).
2. Archis 2: nr. 4649711100 (zaakidentificatienr.), nr. 20669
Uitgevoerd onderzoek rondom het zuidelijk deel van het plangebied (Lollebeek etc.). Het betreft hier een archeologische begeleiding door RAAP van de herinrichting van de Lollebeek en een waardenstelling door BAAC van het AMK-terrein 8275.
3. Archis 2: nr. 31392, nr. 34723, nr. 24374, nr. 47242, nr.13927, nr. 13929, nr. 58353
Uitgevoerd bureau/booronderzoek alsmede proefsleuvenonderzoek en een opgraving in het kader van de noordelijke uitbreiding van de ontgronding.

Hieronder worden de belangrijkste bevindingen uit deze drie categorieën beschreven.

Ad. 1 Enkele kleine locaties langs de rand van het noordelijk deel van het plangebied

In totaal betreffen het drie door ArcheoPro¹¹ en één door KSP Archeologie uitgevoerde bureau- en booronderzoeken. De onderzoeken vonden plaats in het kader van een uitbreiding van bedrijfsactiviteiten. De drie onderzoeken van ArcheoPro adviseerden geen vervolgonderzoek vanwege het niet aantreffen van een ongestoord bodemprofiel, het ontbreken van archeologische indicatoren en/of het ontbreken van de verwachte bodemsoort. Uit deze onderzoeken blijkt dat de onderzochte percelen soms een aanzienlijke mate van verstoring kenden als gevolg van agrarische bodembewerking. De verstoringen reikten soms tot 100 cm. -mv¹². Het onderzoek van KSP archeologie is (nog) niet gedeponereerd.

Ad. 2 Archeologische begeleiding Lollebeek en herwaardering AMK-terrein

Tussen 5 mei en 20 juni 2014 zijn in opdracht van Waterschap Peel en Maasvallei diverse natuurherinrichtingsmaatregelen in het beekdal van de Lollebeek archeologisch begeleid door RAAP Archeologisch Adviesbureau. De uitgevoerde graafwerken voor de inrichting bestonden uit het aanleggen nieuwe beekmeanders en poelen. Een van de aangelegde poelen bevindt zich (nog) in het plangebied, te weten de poel op het door Synthegra in 2002 onderzochte terrein (zie afbeelding 6). De overige werkzaamheden tijdens deze begeleiding bevinden zich ten zuiden (langs de Lollebeek) van ons plangebied.

'Tijdens de archeologische begeleiding van de graafwerken aan de Lollebeek zijn geen archeologische sporen of structuren aangetroffen. Wel zijn drie losse archeologische vondsten in beekafzettingen aangetroffen die mogelijk in verband staan met het historische wegennet, maar de precieze context is niet met zekerheid vast te stellen. Op basis van de (grotendeels) intacte bodemprofielen in het plangebied wordt verwacht dat eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen buiten de uitgevoerde diepe graafwerken redelijk tot goed bewaard zijn. Dit geldt ook voor zones waar alleen ondiepe poelen zijn aangelegd en nog beekafzettingen of oorspronkelijke

¹¹ ArcheoPro Archeologisch rapporten nr. 893, 946 en 14098

¹² ArcheoPro Archeologisch rapport nr. 14098

*beekdalbodems bewaard zijn gebleven. Daarom blijven de toegekende waarden van de archeologische verwachtingskaart behouden voor het grootste deel van het plangebied*¹³.

Op verzoek van de provincie Limburg heeft BAAC¹⁴ in 2007 een herwaarderend onderzoek uitgevoerd naar een aantal terreinen op de AMK-kaart van de provincie Limburg. In dit rapport is destijds aanbevolen ook voor AMK-terrein 8275 een karterend booronderzoek uit te voeren omdat er te weinig informatie bekend was over de staat van het bodemprofiel. Dit booronderzoek heeft niet plaatsgevonden.

Ad. 3 Noordelijke uitbreiding ontgroning Diepeling

Ten behoeve van de noordelijke uitbreiding van de Diepeling heeft er veel vooronderzoek plaatsgevonden. Een tweetal locaties in het noorden van de Diepeling zijn in 2002 d.m.v. booronderzoek door Synthegra¹⁵ onderzocht en afgewaardeerd naar gebieden met een lage verwachting. ArcheoPro voerde booronderzoek uit naar de locatie rondom Roland nr. 10 (Castenray) en concludeerde dat de middelhoge verwachting van de onderzochte gronden konden worden bijgesteld naar een lage verwachting¹⁶. Op basis van booronderzoek van RAAP uit 2007¹⁷ voerde RAAP in 2009 proefsleuvenonderzoek uit¹⁸ waarbij op één locatie een behoudenswaardige vindplaats werd vastgesteld. Deze vindplaats werd in 2013 door ADC-Archeoprojecten opgegraven¹⁹. Het rapport over deze opgraving vermeldt het volgende:

*'Uit de sporen van de opgraving Venray, Castenray, De Diepeling konden 19 gebouwplattegronden gereconstrueerd worden: drie huisplattegronden, drie bijgebouwen en 13 spiekers. Verder zijn nog vier structuren herkend die als heiningen worden geïnterpreteerd. Naast deze bouwplattegronden zijn acht sporenclusters aangeduid. In enkele van deze clusters worden (delen van) gebouwplattegronden of andere structuren vermoed, echter ontbreken duidelijk herkenbare plattegronden in de clusters. De sporen en structuren dateren uit verschillende perioden. Naast een losse mesolithische kuil en de sporen uit de Nieuwe tijd zijn alle bewoningssporen in het plangebied te dateren tussen het Laat-Neolithicum - Vroege Bronstijd en de Late Bronstijd - Vroege IJzertijd*²⁰.

Over deze opgraving valt het volgende te zeggen.

Bestudering van het opgravingsrapport leert ons dat de opgegraven sporen en vondsten op deze site over het algemeen (zeer) moeilijk waren te lezen. Eén oorzaak vormde de extreme weersomstandigheden (zeer harde wind, plus 30 gr Celsius) waardoor putten soms weer dichtwaaiden. Andere factoren waren de voorkomende palimpsest²¹ en de in het gebied aanwezige (soms recente) bodemverstoringen waardoor veel archeologische informatie aan de top van de aangelegde putten verloren was gegaan. Sporen waren soms alleen op een dieper niveau nog leesbaar. Het rapport bevat derhalve een flink aantal aannames waarbij zeer moeilijk een duidelijk beeld naar voren komt van het leven van de toenmalige bewoners van dit gebied. Met de kennis die we nu hebben kan over de opgegraven site eigenlijk worden gesteld dat deze niet-behoudenswaardig was. De kwaliteit van veel sporen was onvoldoende (o.a. door bodemverstoringen), palimpsest bemoeilijkte een goede leesbaarheid van sporen en zelfs de wel opgegraven informatie kan vaak maar moeilijk dan wel geheel niet worden geïdentificeerd.

Feitelijk kunnen we vaststellen dat in dit gebied de bodemconservering (erg) slecht kan zijn. Primair wordt dit allereerst veroorzaakt door de lage waterstanden waardoor water hier geen conserverende invloed heeft gehad op sporen en/of artefacten. Daarnaast kan akkerbouw (uit recente en minder recente tijden) even als gerooid bos en/of begroeiing archeologische informatie (met name die aan de top) soms aanzienlijk hebben verstoord. En daarnaast kunnen in het verleden bewoonde plekken soms veel archeologische indicatoren opleveren, maar kan dit ook tot gevolg hebben dat het totaal van vondsten en sporen feitelijk geen samenhangend archeologisch beeld (meer) oplevert. Voor het onderhavige plangebied is deze opgegraven site goed als

¹³ RAAP-notitie 4941

¹⁴ BAAC-rapport 06.006, deel 2 (april 2007)

¹⁵ Van der Kuijl, E.E.A et al, 2002

¹⁶ ArcheoPro Archeologisch rapport nr. 13057

¹⁷ RAAP-notitie 2501

¹⁸ RAAP-rapport 1942

¹⁹ ADC-rapport 3414 (2013)

²⁰ Idem

²¹ Een vindplaats waar in meerdere perioden bewoners dezelfde bodemlaag gebruikten, waardoor de sporen stratigrafisch door elkaar lopen. Het lezen en duiden van sporen kan hierdoor (aanmerkelijk) bemoeilijkt worden.

referentiebeeld te gebruiken. Dit betekent dat mochten er sporen en vondsten worden aangetroffen in ons plangebied die van dezelfde of mindere (conserverings)kwaliteit zijn, er geen sprake kan zijn van een behoudenswaardige site.

2.3. Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de bodemkaart, de geomorfologische kaart, verstoringsgegevens, het AHN en de in de omgeving van het plangebied bekende archeologische gegevens kan de volgende gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied worden opgesteld:

1. **Het noordelijke deel van het plangebied** ligt ten opzichte van de rest van het landschap iets hoger en kan in het verleden een aantrekkelijke vestigingsplaats zijn geweest. In het plangebied zijn verschillende vondsten aangetroffen die mogelijk duiden op bewoningssporen. Ook is hier nog een stuk oud akkerland aanwezig. Het ligt voor de hand dit deel van het plangebied een **middelhoge verwachting** mee te geven voor het aantreffen van vondsten en sporen uit de Steentijdperioden (Paleolithicum t/m Neolithicum). Voor wat betreft de periode daarna tot de Nieuwe Tijd geldt voor deze locatie, uitgezonderd de delen die op de gemeentelijke maatregelenkaart een lage of een middelhoge verwachting hebben gekregen, een **hoge archeologische verwachting**. Echter niet moet worden uitgesloten dat verwijderd bos en (lage) begroeiing en ploegactiviteiten de bodem (aanzienlijk) hebben verstoord. Bovendien, zo bleek uit booronderzoek van ArcheoPro²², is niet overal een esdek aanwezig waar dit op de bodemkaart wel wordt verondersteld.

Archeologische informatie verkregen uit vooronderzoeken in ons plangebied dient kritisch te worden beoordeeld en dient te worden afgezet tegen het referentiebeeld van de eerder door het ADC opgegraven site. De aanwezigheid van archeologische sporen en vondsten (ook uit verschillende perioden) hoeft niet te wijzen op een *behoudenswaardige* vindplaats. Bij mogelijke toekomstige vondsten c.q. vondstcomplexen dienen de KNA-waarderingscriteria zorgvuldig en goed onderbouwd te worden ingevuld.

2. Voor wat betreft **het zuidelijke deel van het plangebied** onderschrijft Hazenberg Archeologie de verschillende archeologische verwachtingen (hoog, midden en laag) zoals die door Vestigia op de maatregelenkaart van de gemeente Horst aan de Maas is aangegeven. Ook hier ligt het voor de hand – echter hier vanwege de aanwezigheid van water in de buurt - dit deel van het plangebied een **middelhoge verwachting** mee te geven voor het aantreffen van vondsten en sporen uit de Steentijdperioden (Paleolithicum t/m Neolithicum). Voor wat betreft de periode daarna tot de Nieuwe Tijd geldt voor deze locatie, uitgezonderd de delen die op de gemeentelijke maatregelenkaart een lage of een middelhoge verwachting hebben gekregen, een **hoge archeologische verwachting**. In dit deel van het plangebied ligt ook de reeds in 2002 door Synthegra onderzochte locatie (zie afbeelding 6), die aanzienlijke verstoord bleek. Nog steeds onduidelijk is de bodemgaafheid van AMK-terrein 8275 aangezien dit terrein nooit nader is onderzocht. Het kan goed zijn, juist doordat er vondstmateriaal aan de oppervlakte is aangetroffen, dat een mogelijke vindplaats hier (geheel/deels) is verstoord.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

3.1 Conclusie

Het grootste deel van het plangebied kent een hoge archeologische verwachting voor nagenoeg alle archeologische perioden. Enkele delen hebben op de maatregelenkaart van Horst aan de Maas een middelhoge of een lage verwachting gekregen. Eén perceel is door middel van booronderzoek onderzocht en blijkt aanzienlijk te zijn verstoord door aspergeteel.

De gebieden met een hoge archeologische verwachting kunnen mogelijk ook (aanzienlijk) zijn verstoord: door verwijderd bos en/of begroeiing en/of door ploegwerkzaamheden.

²² ArcheoPro Archeologisch rapport nr. 946

Om uiteindelijk met meer zekerheid de archeologische verwachting van het plangebied te kunnen vast stellen, adviseert Hazenberg Archeologie de gronden met een hoge archeologische verwachting op de maatregelenkaart van Horst aan de Maas, tevens de gronden die in dit bureauonderzoek als de meest kansrijke gronden worden gezien, nader te onderzoeken door middel van inventariserend booronderzoek en strategisch te plaatsen onderzoekspunten. Hiervan is uitgezonderd het perceel dat in 2002 door Synthegra reeds werd onderzocht.

Het doel van het inventariserende onderzoek moet zijn gericht op het inventariseren van locaties die een duidelijke archeologische potentie hebben. Karterend booronderzoek is dan pas van toepassing als onderbouwd kan worden vastgesteld dat het hier gaat om locaties met een betere conservering (hogere kwaliteit) dan de door het ADC opgegraven vindplaats.

Op basis van de uitkomsten van dat inventariserende booronderzoek kan er een beter onderbouwde uitspraak worden gedaan over de aan- of afwezigheid van archeologische resten en sporen in het plangebied. Op onderstaande afbeelding is het nader te onderzoeken grondgebied groen aangegeven.

Afb. 13: Groen ingekleurd zijn de nader te onderzoeken gebieden; bron: Google Earth, datum beeld 2016.

3.2. Aanbeveling

Hazenberg Archeologie adviseert het bevoegd gezag voor een groot deel van het plangebied vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van een inventariserend booronderzoek.

Beantwoording onderzoeksvragen

1. Zijn er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bekende archeologische resten bekend? Zo ja, is bekend wat de aard, omvang, ligging, datering van deze resten is?

Binnen het plangebied ligt AMK-terrein nr. 8275. Dit betreft een terrein met sporen van bewoning uit de IJzertijd. Ter plaatse zijn aan het oppervlak scherven aardewerk uit de IJzertijd en fragmenten bewerkt vuursteen uit het Neolithicum aangetroffen. Ook is een fragment Mesolithisch bewerkt Wommersom kwartsiet aangetroffen. Er bestaan vermoedens dat er op het terrein sporen te verwachten zijn van een nederzetting uit de Vroege IJzertijd, maar over de ligging van een eventuele nederzetting is niets bekend. Ook de kwaliteit van het terrein is nog onzeker.

2. Worden binnen de grenzen van het plangebied archeologische resten verwacht? Zo ja, wat is de omvang, ligging, aard en datering van deze verwachte resten?

De in het gebied aanwezige dekzandruggen zouden een vestigingsplaats geweest kunnen zijn voor jager/verzamelaars. Dergelijke kampementen zijn vaak niet groter dan 50-200 m² en kunnen vuursteenartefacten, haardkuilen en ander sporen bevatten. Resten uit de periode Bronstijd tot de Nieuwe Tijd in het gebied kunnen nederzettingen van (semi) permanente agrarische samenlevingen betreffen. Naast archeologische nederzettingen (huisplaatsen) kunnen ook zogenaamde off-site verschijnselen in het plangebied aanwezig zijn.

3. In hoeverre hebben (sub)recente ingrepen binnen de plangebieden eventueel aanwezige archeologische waarden aangetast?

Het in 2002 door Synthegra onderzochte perceel blijkt zwaar verstoord. Ploegwerkzaamheden (al dan niet ten behoeve van de aspergeteelt) en het rooien van bos en andere begroeiing kunnen in het plangebied verstoringen teweeg hebben gebracht. Kleine booronderzoeken in de omgeving wijzen soms ook op aanmerkelijk verstoorde bodems. Onduidelijk is of de gronden in het plangebied nog intact zijn. Nader onderzoek zal daar duidelijkheid over moeten verschaffen.

4. Is vervolgonderzoek noodzakelijk om de eventueel aanwezige resten op te sporen of om de waarde ervan te bepalen?

Hazenberg Archeologie adviseert voor een groot deel van het plangebied vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van inventariserend booronderzoek.

5. Welke archeologische waarden bevinden zich in de directe omgeving, doch buiten de grenzen van het onderzoeksgebied, in een straal van ca. 1000 m?

Buiten het plangebied is in 2013 door het ADC een opgraving verricht waarbij drie huisplattegronden, drie bijgebouwen en 13 spiekers zijn gedocumenteerd. Naast een losse mesolithische kuil en de sporen uit de Nieuwe tijd zijn alle bewoningssporen te dateren tussen het Laat-Neolithicum - Vroege Bronstijd en de Late Bronstijd - Vroege IJzertijd'. De kwaliteit van de sporen, zo valt te lezen in het rapport, was gering. Veel vragen in het rapport blijven dan ook onbeantwoord.

3.3. Beoordeling

Een exemplaar van dit document dient verzonden te worden naar het bevoegd gezag ter beoordeling c.q. vaststelling.

BRONNEN

Archeologische Maatregelenkaart gemeente Horst aan de Maas, 2014

Archeologische Waarden – en verwachtingskaart gemeente Venray, actualisatie 2011

Berendsen, H., (2005): *Landschappelijk Nederland. De fysische-geografische regio's*, Assen.

Berendsen, H., (2008): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*, Assen.

Exaltus, R./Orbons J. (2009); *Oirloseheide 1, Castenray, Gemeente Venray Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)*; Bureauonderzoek, oppervlaktekartering en karterend booronderzoek; ArcheoPro Archeologisch rapport Nr. 893, Maastricht

Exaltus, R./Orbons J. (2009); *Heesweg, Meerlo Gemeente Meerlo-Wansum, Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)*; Bureauonderzoek, oppervlaktekartering en verkennend booronderzoek; ArcheoPro Archeologisch rapport Nr. 946, Maastricht

Exaltus, R./Orbons J. (2014); *Heesweg 9, Meerlo, Gemeente Horst aan de Maas, Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)*; Bureauonderzoek en karterend booronderzoek; ArcheoPro Archeologisch rapport Nr. 14098, Maastricht

Geologische Kaart van Nederland, 1:50.000 Venlo West , Rijks Geologische Dienst, 1967.

Janssens, M., 2007. *Plangebied De Diepeling te Castenray, gemeente Venray; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennende/karterende fase)*. RAAP-notitie 2501. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Janssens, M., 2009. *Onderzoeksgebied De Diepeling te Castenray, gemeente Venray; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek, waarderende fase (proefsleuven)*. RAAP-rapport 1942. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Paulussen, R (2014); *Roland, Castenray, Gemeente Venray Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)*; Bureauonderzoek en verkennend/karterend booronderzoek; ArcheoPro Archeologisch rapport Nr. 13057, Maastricht

Stiboka, 1968. *Bodemkaart van Nederland schaal 1 : 50 000 en Toelichting bij kaartblad 52 Oost Venlo*, Wageningen, Stichting voor Bodemkartering

Veken van der, B. et al (2013); *Venray, Castenray, De Diepeling, Een archeologische opgraving*; ADC Rapport 3414, Amersfoort

Kuijl van der, E.E. A et al.(2002); *Rapportage Verkennend Archeologisch Bodemonderzoek De Diepeling Gemeente Venray en IVleerlo-Wanssum*; rapportnr. 172029, Synthegra bv, Hoog-Keppel

Vansweevelt, J (2014); *Herinrichting Lollebeek Oost, gemeenten Venray en Horst aan de Maas; archeologisch onderzoek: archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden*; RAAP-NOTITIE 4941, Weesp

Vos, P.H et al (2011); *Atlas van Nederland in het Holoceen (2011) recentelijk vernieuwd door P. Vos en S. de Vries (Deltares): 2e generatie paleogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0)*.

Internet:

Alterra Wageningen Universiteit, aardkunde en bodemgegevens; www.bodemdata.nl

Geologische Dienst Nederland (TNO), DINO-loket; www.dinoloket.nl

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Centraal Archeologisch Archief,
<https://archis.cultureelerfgoed.nl>

Ruimtelijke plannen, bestemmingsplannen in Nederland; www.ruimtelijkeplannen.nl,

Historische kaarten, lokale geschiedenis; geheugen van Brabant; www.bhic.nl [rooijnet .nl](http://rooijnet.nl)
en www.rhcl.nl

Overzicht Limburgse archeologische waarden- en verwachtingenkaarten; www.sam-limburg.nl

BIJLAGE 1 PALEOGEOGRAFISCHE KAARTEN T/M IJZERTIJD (LEGENDA OP PAGINA 28)

De planlocatie is met een oranje stip en een pijl aangegeven

